

Darrera conversa amb Enric Soler i Godes, mort la setmana passada als 89 anys

“A la Conselleria tots parlen castellà”

En aquesta entrevista, inèdita i feta fa ara un any, Enric Soler i Godes parla de la seua trajectòria professional com a mestre i periodista i dels problemes que més l'havien preocupat al llarg de la seua dilatada carrera, l'educació, la llengua, la societat valenciana, la natura...

La casa d'Enric Soler i Godes és plena de racons farcits de llibres de gom a gom, d'infinites col·leccions de periòdics servats i endreçats amb la tenacitat de l'amant dels anys i esdeveniments passats, de memòries recobrades en vells retrats, fotografies i llibres antics.

—¿Es considera vostè un mestre que escriu o un escriptor que ensenya?

—Jo em considere més un mestre que escriu. La meua vocació ha sigut la del Magisteri i per tant estic més content d'haver sigut mestre, i això que sabia que anava a una carrera de poques possibilitats econòmiques en aquella època. Vaig fer oposicions a Magisteri l'any 23 a Barcelona i encara recorde que al final de les oposicions posaves, «*aspirando al sueldo de dos mil pesetas anuales*». Llavors un periòdic valia cinc cèntims, fixa't-hi! Eren altres temps, aquells. Però vaig voler ser mestre i vaig tenir molta estima a la professió perquè m'agradava molt veure com un xiquet passava, per exemple, de restar a multiplicar; quan començava a fer les primeres sumes, les primeres restes, les primeres multiplicacions... Jo participava molt de l'escola. És més, quan jo estava de mestre a Sant Joan de Moró, recorde que en acabar la classe me n'anava a per la correspondència i els xiquets que volien quedar-se amb mi després de la classe, s'hi quedaven debades, a fer els treballs amb la tècnica Freinet de la impremta a l'escola.

—¿Com és que va fer oposicions a Barcelona?

—Perquè vivia a Catalunya. En aquella època el qui feia oposicions a Magisteri en el rectorat de Múrcia, es col·locava en el rectorat de Múrcia; qui les feia al de València, es col·locava a València, Alacant o Castelló.

Es a dir, que et col·locaves en el districte universitari on havies fet la instància per a les oposicions. Com jo vivia a

Catalunya, doncs jo les vaig fer allí.

—I vostè era allí quan va començar a...

—No. Jo vaig començar a Galícia.

—¿A Galícia? ¿Com és això?

—Doncs... Jo estava a l'Àfrica en el servei militar i es publicà una ordre solslicitat plaça, se'l destinaria arreu, i com jo no n'havia solslicitat, de plaça, doncs m'enviaren a la província de Lugo on vaig estar un any. D'allí vaig passar a Ortells, un poble de les aldees de Morella, i d'allí a Sant Joan de Moró. De Sant Joan de Moró vaig estar cinc anys desterrat a la província de Santander. Després de complir el desterrament vaig retornar ací, a València, on estava la dona. Vaig estar dos o tres mesos a Palma de Gandia i d'allí, per consort, la dona em portà a Benifaió on vaig estar vora trenta anys. Això ha sigut el meu camí, la trajectòria de les escoles que he regentat.

—Tinc curiositat per saber tot el tema de la renovació pedagògica d'aquella època...

—No existia res de res. El mestre estudiava la carrera, feia oposicions i després se n'anava a passejar. No hi havia cap ansietat de millorament pedagògic ni de cultura ni de res, però absolutament res de res. Tant era així que per a mi va ser una sorpresa gran assistir com a becari a l'Escola d'Estiu de Barcelona en l'any 32. Va ser allò un goig en veure la quantitat de coses que es feien, i de mestres que s'hi estaven formant, millorant la cultura i aprenent coses que no havien estudiat a l'Escola Normal.

—¿Hi havia correspondència entre la inquietud de Barcelona i València...?

—No hi havia cap relació de res. Si de cas la relació era personal.

—¿I quins foren els seus contactes a Barcelona?

—Ui, els meus contactes foren molt i molt bons.

—Per exemple, com va poder connec-

tar vostè amb les tècniques Freinet...

—Quan vaig anar becat l'any 32 per la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya a l'Escola d'Estiu un mes, el juliol, allí hi havia unes assignatures i uns temes que eren optatius, i altres obligatoris, com la Història de Catalunya, la Geografia de Catalunya i la Llengua. En una d'aquelles classes s'ensenyava la tècnica Freinet, que m'era totalment desconeguda, i allí me'n vaig assabentar. Em va agradar perquè a ma casa havíem sigut impressors, havíem tingut una impremta a Castelló, i aquell ofici m'agradava molt, per tant de seguida m'hi vaig abocar i vaig ser el primer i l'únic que tenia ací la impremta Freinet. Després en vingueren d'altres segons em sembla.

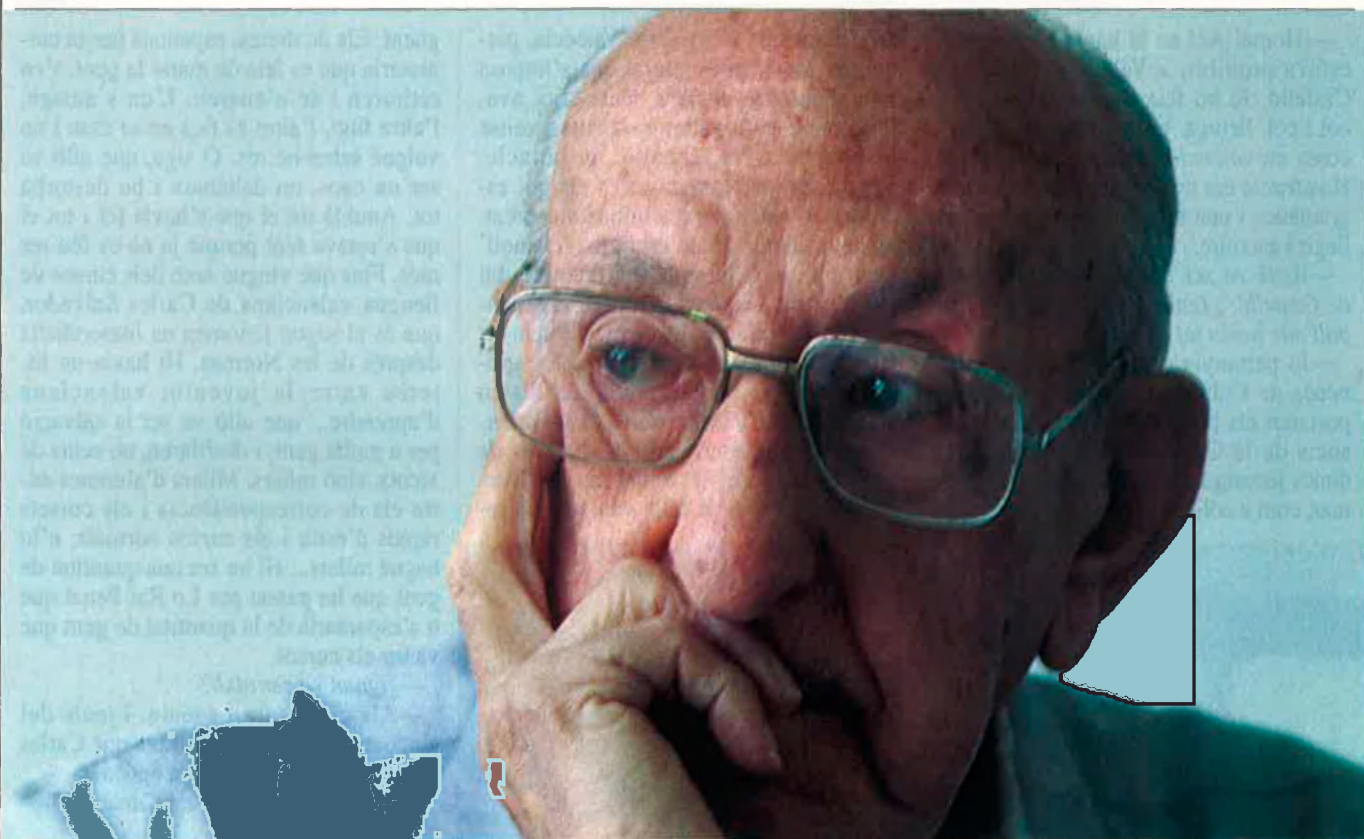
—La qüestió és que va ser pels contactes de Barcelona, no és que es va posar en contacte vostè amb els impulsors i mestres estrangers...

—Sí, a través de l'Escola d'Estiu. Desconeixia allò i em vaig matricular. En saber que es tractava de la impremta a l'escola... ¿Què vol dir la impremta a l'escola? I allí vaig veure com era la premsa, com eren els componedors, com eren les lletres, com es feien... Les revistes que feien les escoles que empraven la tècnica Freinet se les canviaven d'uns als altres. Jo l'enviava a un poble i aquells del poble me l'enviaven a mi. I així alguna cosa aprenies.

—¿Aquesta inquietud seua, era per renovar l'escola o tenia una visió més ampla, de país...?

—En el fons hi havia un interès de renovació pedagògica, un interès de renovació dels mètodes de la forma d'ensenyar als xiquets que no havíem après mai. Llavors es va agafar aquella forma de fer els treballs, de compondre'ls, d'imprimir-los, etc. Ells veien nàixer el llibre de lectura.

—¿En quina llengua ho feien? En castellà, en català...

"El vers ha sigut com una fugida, una sortida que m'alliberava".

RAFA GIL

Adéu al primer mestre valencianista

Sense aldarulls, amb perfecta coherència amb el que va ser la seua trajectòria vital, Enric Soler i Godes, pedagog, escriptor i sobretot, mestre, va morir a València la setmana passada. La mort el va trobar a sa casa 89 anys després del seu naixement a Castelló de la Plana i va truncar així una vida on la pedagogia i el valencianisme van ser les protagonistes principals. El traspàs de la seua dona, ara fa un any, va ser l'únic colp que pogué afeblir el dinamisme inesgotable que el caracteritzava. Un soterrar envoltat dels amics i les principals autoritats de la Generalitat valenciana encapçalades pel president Joan Lerma, després d'una missa en castellà que confirmava el pessimisme per la normalització que mostra a l'entrevista van ser els seus últims homenatges.

Signant de les Normes de Castelló del 1932, Soler i Godes es va convertir en un constant referent del moviment valencianista quan, un any després, introduïa el mètode pedagògic Freinet a l'escola valenciana i hi incorporava l'ensenyament del català. Ja abans, Soler i Godes s'havia definit com a "mestre valencianista", a qui se li feia difícil suportar la situació de l'educació al País Valencià durant la República.

El Mestre Valencianista, fill de mestres i impressors, havia estudiat la seua carrera a Tarragona i havia aprovat les seues oposicions a Barcelona, circumstància que li va permetre entrar en contacte amb els sectors nacionalistes i de renovació pedagògica del Principat amb qui més tard participaria, juntament amb Carles Salvador, en l'escola d'estiu de l'any 1932.

Carles Salvador ja coneixia els treballs que Soler i Godes publicava, des dels 14 anys, a diversos diaris de Barcelona, Castelló i València com *El heraldo de Castellón*, *La Publicitat* o *El Mercantil valenciano*. L'amistat entre els dos estudiosos va permetre posar en funcionament els cursos de valencià de l'entitat Lo Rat Penat, amb l'ajut, sempre destacat per Soler i Godes, d'Adolf Pizcueta.

Treballador incansable de la ploma, es va centrar en el conreu de l'assaig i la poesia. Són famosos els seus quaderns *Sembra* per a l'escola de Sant Joan de Moró, on va incorporar la impremta, que tant coneixia, a la classe i va permetre als alumnes compondre els seus propis textos. Entre les seues obres més importants destaquen: *Calendari Faller* (1953), *Valencians a Mèxic* (1953) *Els primers periòdics valen-*

cians (1960) *Llibrets de falla* (1977) i el llibre de poemes *I el cel és blau* (1933) una de les primeres obres editades en la normativa consensuada a Castelló.

Soler i Godes va ser home contundent en la seua posició respecte al conflicte lingüístic valencià: "l'embolic és producte de l'enveja i el ressentiment" i va saber entusiasmar tots aquells que li demanaven mestratge i guia. La seua tasca li va valdre també el desterrament a Cantàbria durant cinc anys després de la guerra d'Espanya, temps que aprofità per a col·laborar en publicacions escrites a Perpinyà o Mèxic, llocs on s'havia refugiat bona part de la cultura catalana.

Jubilat després de ser mestre a Benifaió durant trenta anys, el 1983 la Diputació de València li va concedir una beca per a estudiar la literatura folletinesca valenciana del XIX i el 1991 la Generalitat valenciana li va donar l'Alta Distinció. Darrerament, continuava ordenant els seus papers i enquadrant-los amb les tècniques que coneixia des de petit. Infatigable, Enric Soler i Godes havia manifestat la seua voluntat de llegar una part d'aquest material a la seua ciutat de Castelló.

Jordi Sebastià